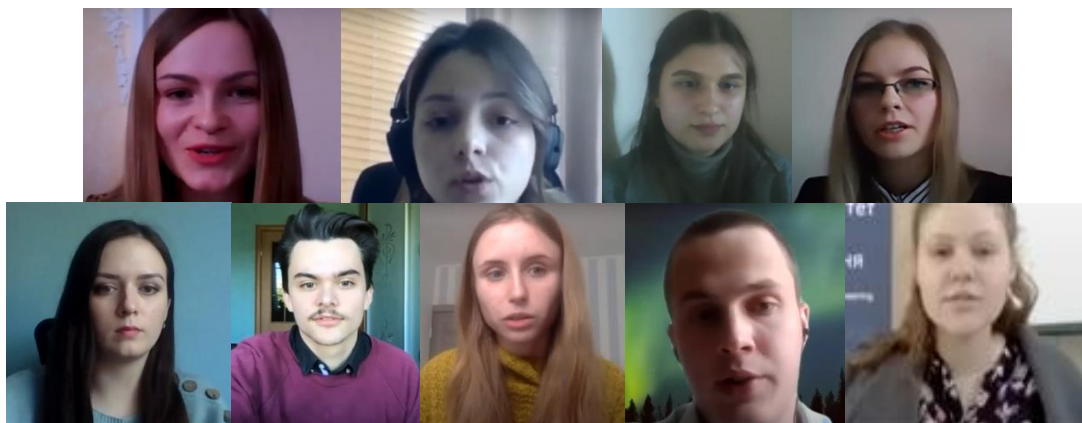

МОЛОДЬ ПОПОВНЮЄ СОЦІОЛОГІЧНУ СПІЛЬНОТУ УКРАЇНИ

Фіналісти конкурсу

Керівники фіналістів конкурсу

Проведення Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт стало традиційною формою огляду та відбору представників талановитої молоді, які мають інтерес до наукової діяльності й прагнуть знайти своє місце в науковому середовищі.

Відповідно до рішення Міністерства освіти і науки України, протягом останніх трьох навчальних років проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності “Соціологія” було довірено кафедрі соціології Запорізького на-

© Скворець В.О., 2020

ціонального університету. Цю кафедру було створено як структурний підрозділ факультету соціології та управління у 2001 р., і вже з перших років свого функціонування вона не раз була організатором Всеукраїнських конкурсів, соціологічних шкіл для молоді, різноманітних молодіжних проєктів, всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій, шкіл громадянської освіти та інших наукових, освітніх і громадських заходів. Колектив кафедри поступово напрацював цінний досвід організації наукових заходів, які вкрай необхідні для забезпечення належного рівня підготовки бакалаврів і магістрів за спеціальністю “Соціологія”.

Проведення Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт дозволяє реалізувати низку комунікаційних функцій у середовищі соціологів. По-перше, посилити взаємодію між кафедрами тих університетів, які готують соціологів. По-друге, залучити авторитетних соціологів до роботи в складі оргкомітету, галузевої та апеляційної комісії Конкурсу. По-третє, виявити творчу студентську молодь під час рецензування та розгляду конкурсних робіт. По-четверте, безпосередньо поспілкуватися з колегами професійною мовою соціолога на науково-практичній конференції, де фіналісти конкурсу презентують і захищають свої конкурсні роботи. По-п’яте, досить тривала спільна діяльність конкурсантів, їхніх наукових керівників і членів галузевої конкурсної комісії сприяє розширенню соціологічної спільноти України.

Важливою передумовою успішного проведення конкурсу була робота оргкомітету щодо створення галузевої конкурсної комісії, склад якої протягом трьох років не зазнав великих змін. Оргкомітету конкурсу вдалося залучити до роботи в галузевій конкурсній комісії авторитетних науковців з провідних університетів України, які здійснюють підготовку соціологів. У цьому році журі конкурсу представлено такими науковцями: **А.О. Ручка** – д-р філос. наук, співголова галузевої конкурсної комісії, головний науковий співробітник Інституту соціології НАН України; **О.А. Агарков** – д-р політ. наук, декан факультету соціально-психологічної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; **Т.Ф. Бірюкова** – канд. філос. наук, заступник голови галузевої конкурсної комісії, декан факультету соціології та управління Запорізького національного університету; **Е.А. Гугнін** – канд. соціол. наук, проєктор з науково-педагогічної роботи та гуманітарних питань Національного університету “Запорізька політехніка”, голова Запорізького відділення Соціологічної асоціації України; **І.Д. Денисенко** – д-р філос. наук, декан факультету психології і соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди; **Я.В. Зоська** – д-р соціол. наук, професор кафедри соціології та соціальної роботи Класичного приватного університету; **С.Л. Катаєв** – д-р соціол. наук, завідувач кафедри соціології та соціальної роботи Класичного приватного університету; **Н.В. Коваліско** – д-р соціол. наук, професор кафедри соціології Львівського національного університету імені Івана Франка; **В.В. Кривошеїн** – д-р політ. наук, завідувач кафедри соціології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара; **М.А. Лепський** – д-р філос. наук, професор кафедри соціології Запорізького національного університету; **В.І. Подшивалкіна** – д-р соціол. наук, професор кафедри соціальної та прикладної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова; **Ю.О. Приймак** – канд. соціол. наук, секретар галузевої конкурсної комісії, доцент

кафедри соціології; **Т.О. Ратушна** – канд. соціол. наук, доцент кафедри соціології Запорізького національного університету; **В.О. Скворець** – д-р філос. наук, завідувач кафедри соціології Запорізького національного університету; **Л.Г. Сокурянська** – д-р соціол. наук, професор, академік АНВШ України, завідувач кафедри соціології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна; **О.С. Сорокіна** – канд. філос. наук, доцент кафедри соціології Запорізького національного університету; **Л.М. Хижняк** – д-р соціол. наук, професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна; **В.В. Чепак** – д-р соціол. наук, декан факультету соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У 2019–2020 навчальному році проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності “Соціологія” ускладнилося введенням карантину, пов’язаного з пандемією COVID-19. На час введення карантину Оргкомітет конкурсу зібрав всі рецензії на конкурсні роботи, узгодив із членами галузевої конкурсної комісії отримані результати рецензування та підсумки першого етапу другого туру, визначив фіналістів, виклав на сайті кафедри рейтинг конкурсантів, рецензії на всі конкурсні роботи та роботи фіналістів. Всього до оргкомітету Конкурсу надійшло 35 робіт, з яких після рецензування галузева конкурсна комісія відібрала 9 робіт для захисту на підсумковій науково-практичній конференції. Всі фіналісти та їхні наукові керівники були безпосередньо проінформовані про результативність їхньої участі та запрошені на підсумкову науково-практичну конференцію.

На жаль, введення карантину внесло корективи в організацію другого етапу II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності “Соціологія”. Цього разу організатори конкурсу були позбавлені можливості забезпечити фіналістам той рівень комунікації, що мав місце в попередні роки, коли студентська рада факультету соціології та управління здійснювала повний супровід фіналістів: встановлення зв’язку, бронювання місця в готелі, зустріч на вокзалі, поселення в готелі, побутові питання, харчування, участь у конференції, розважальна програма, екскурсія та відправлення з вокзалу. Не повезло цьогорічним фіналістам конкурсу, оскільки на відміну від своїх попередників, вони не змогли здійснити екскурсію нашим прекрасним містом Запоріжжя, відвідати Музей історії запорозького козацтва, побачити театралізований показ військової майстерності козаків. Фіналісти втратили можливість знайти нових друзів серед студентів факультету соціології та управління.

Після введення карантину оргкомітет конкурсу виявився не готовим до проведення в раніше визначені строки науково-практичної конференції, але опитування членів галузевої конкурсної комісії засвідчило, що всі члени журі виявили бажання побачити безпосередньо виступи фіналістів, почути їхні відповіді на запитання і на основі особистих вражень визначити оцінки кращих робіт. Було вирішено перенести час проведення конференції та почати підготовку до її організації в режимі дистанційної комунікації.

29 квітня відбувся заключний етап II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності “Соціологія” – підсумкова науково-практична конфе-

ренція в онлайн-режимі на платформі Zoom. Теми, представлені на розгляд, стосувалися широкого кола соціально значущої проблематики:

Ілля Горобцов (Запорізький національний університет, науковий керівник **Т.Ф. Бірюкова**) у своїй роботі “Візуалізація бренду факультету у комунікативному просторі молоді” запропонував розробку концепції, яка спрямована на практичну реалізацію ідеї формування бренду факультету, як соціальної технології, що спирається на вивченні образу факультету соціології та управління, який склався у молоді, а проведене онлайн-опитування (серед студентів зазначеного факультету) засвідчило важливість візуалізації бренду факультету. Управління брендом факультету включає такі складові, як використання логотипа факультету, комплекс інформаційної підтримки бренду, консолідація студентів навколо брендованої продукції, узгодження її з широким колом студентів. Ця соціальна технологія відображає пошук студентами засобів посилення конкурентоздатності факультету на ринку освітніх послуг.

Христина Жилич (Львівський національний університет імені Івана Франка, науковий керівник **Н.Й. Черниш**) в роботі “Конструювання іміджу сучасного міста у соціальних мережах” дослідила образ міста Львова як туристичного центру в соціальних мережах “Instagram” та “Facebook”. Авторка збрала всю необхідну інформацію за два періоди (29 квітня – 12 травня 2019 р.; 21–28 січня 2020 р.), використала метод контент-аналізу соціальних мереж, виокремила п’ять груп показників і порівняла, як за ними змінювалися уявлення про імідж Львова. Крім того, автор використала хмаринки тегів, щоб поглибити результати дослідження. На основі отриманих результатів були розроблені рекомендації міській владі щодо посилення привабливості іміджу міста для потенційних туристів.

Анна Колядко (Львівський національний університет імені Івана Франка, науковий керівник **О.Т. Калиняк**) в роботі “Інтерпретація проявів колективістських та індивідуалістських цінностей у міжпоколінньому вимірі” поставила за мету дослідження особливостей інтерпретації колективістських та індивідуалістських цінностей представниками різних поколінь. Посилаючись на соціокультурний підхід і теорію міжкультурних відмінностей Г. Хофстеде, конкурсантка запропонувала модель соціальної реальності, в якій культура і соціальність є чинниками, взаємозв’язок яких визначає систему цінностей. Виокремивши особливості цінностей чотирьох категорій (вікових груп) різних поколінь, конкурсантка констатує, що для більшості опитаних у певному співвідношенні притаманні як колективістські, так і індивідуалістські цінності, а взаємозв’язок цих груп цінностей постає фактором інтеграції суспільства.

Олексій Крименюк (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, науковий керівник **Т.В. Цимбал**) своє дослідження “Ідеологічні орієнтації українського електорату: оцінка рівня узгодженості установок і стратегій вибору” присвятив проблемі вивчення ідеологічних позицій респондентів, кандидатів у Президенти України та політичних партій у 2019 р. Отримані результати показують, що українці голосують за найпопулярніші партії та кандидатів безвідносно ідеології, а причини, що зумовлюють голосування респондентів, можуть бути як особистість лідера партії/кандидата, так і інші фактори.

Марія Проніна (Запорізький національний університет, науковий керівник **Ю.О. Приймак**) в роботі “Організаційна культура як чинник професійного зростання особистості” досліджує організаційну культуру в ТОВ “Регіон – Продукт” як чинник професійного зростання працівників. Використовуючи аналіз документів, глибинні інтерв’ю та експертні інтерв’ю, конкурсантка здійснила соціальну діагностику стану організаційної культури ТОВ і відносин між його працівниками, виявила сильні та слабкі місця в організації професійної діяльності працівників. На основі отриманих даних дослідниця запропонувала заходи щодо підвищення рівня організаційної культури працівників: відмовитися від формального підходу до посадових інструкцій та включити в них пункт про систему заохочення та матеріального стимулювання працівника, розробити систему адаптації нових працівників, чітку місію та цінності компанії, до формування яких залучити кожного працівника.

Дар’я Раку (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, науковий керівник **Н.Г. Комих**) презентувала роботу “Екологізація стилю життя в повсякденних практиках українців”, в якій досліджується різноманіття повсякденних екопрактик індивіда, що характеризують процес екологізації стилю життя. Конкурсантка провела авторське дослідження соціальної мережі “Instagram” (з 3 по 7 червня 2019 р.), використавши якісний контент-аналіз, де об’єктом були візуальні зображення та тексти публікацій. Дослідниця констатує, що екологічна культура українців має декларативний характер, в Україні низький рівень залучення громадян до екологічного руху, серед громадян поширеними є переважно екоатрибутивні практики. Конкурсантка доводить, що атрибутивне ядро екологічного стилю життя складається з так званих екологічних альтернатив, що проявляються в екологічних практиках українців.

Яна Целюх (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, науковий керівник **Н.О. Мазур**) в роботі “Активізація напрямів волонтерської діяльності як індикатор нагальних потреб суспільства” навела результати соціологічного дослідження стану та тенденцій розвитку волонтерства в Україні. Опитування молоді (105 осіб), переважно представників Рівненської, Волинської та Донецької областей, дозволило виявити рівень поінформованості населення щодо волонтерства та основні сфери, в яких воно здійснюється. Під час опитування виявлено рівень поінформованості молоді про напрями діяльності волонтерів: пріоритетними напрямами є допомога тим військовим, які постраждали від бойових дій, підтримка знедолених категорій населення, турбота про довкілля, турбота про тварин. Серед пропозицій конкурсантки: надання пільг волонтерам при працевлаштуванні та отриманні освіти, зарахування волонтерської діяльності до страхового стажу особи.

Марія Шеденко (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, науковий керівник **Л.Г. Сокурянська**) в роботі “Роль батьківської сім’ї в конструюванні репродуктивних установок і сімейних цінностей молоді”, спираючись на концепції П’єра Бурдьє та Мішеля Фуко, визначила сім’ю як субполе в соціальному просторі, ввела поняття “сімейний габітус” та розробила типологію сімейних цінностей. Використовуючи матеріали емпіричного соціологічного дослідження, конкурсантка виявила залежність моделей поведінки студентської молоді від типу батьківської сім’ї

(серед таких типів, як авторитарний, ліберально-демократичний, попустительський і демократичний). Отриманий результат дослідження полягає у визнанні того, що на репродуктивні установки студентської молоді впливає, з одного боку, тип батьківської сім'ї, а з другого, символічне насилля інших суб'єктів.

Анна Янько (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, науковий керівник **Л.Л. Юзва**) свою роботу “Конструювання дискурсу гендерно зумовленого насильства через смартфон “Я не боюсь сказати” присвятила дослідженню дискурсу в соціальних мережах, змістом якого є обговорення ситуацій гендерного насильства та його наслідків. Конкурсантка використала вибірку сукупність – 400 дописів (261 з Медіатеки та 139 ручного добору) для визначення ваги структурних складових обговорюваної проблеми. Дослідниця зробила висновок про те, що конструювання дискурсу гендерно зумовленого насильства відбувається внаслідок поширення дописів з особливим змістовним наповненням, емоційної забарвленості дописів і зворотної реакції читачів на ці дописи.

Всі фіналісти конкурсу представили цікаві соціологічні дослідження, в яких розглядаються актуальні проблеми життя людини та інших соціальних суб'єктів у сучасному українському суспільстві. У всіх роботах по-різному обґрунтовано методологічні засади дослідження обраної теми, але всі ці роботи містять розроблену автором програму соціологічного дослідження, певні наукові результати та рекомендації щодо їх використання в практичній діяльності. У всіх роботах мають місце елементи наукової новизни, а це характеризує всіх переможців конкурсу як творчих особистостей, які своєю працею у співпраці з науковими керівниками вже здобули вагомі досягнення і отримали право на місце в науковому середовищі соціологічної спільноти України.

За результатами конкурсу дипломами 1 ступеня нагороджені **Марія Шеденко** (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна) та **Марія Проніна** (Запорізький національний університет).

Дипломами 2 ступеня нагороджені **Анна Колядко** (Львівський національний університет імені Івана Франка), **Анна Янько** (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), **Христина Жилич** (Львівський національний університет імені Івана Франка).

Дипломами 3 ступеня були відзначені **Ілля Горобцов** (Запорізький національний університет), **Олексій Крименюк** (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), **Дар'я Раку** (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара), **Яна Целюх** (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне).

Оргкомітет Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціальності “Соціологія” нагородив групу викладачів Подякою за наукове керівництво конкурсною роботою, яка посіла призове місце. Цією відзнакою були нагороджені викладачі: **Л.Г. Сокурянська** (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна); **Ю.О. Приймак** (Запорізький національний університет); **О.Т. Калиняк** (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Л.Л. Юзва** (Київський національний університет імені Тараса Шевченка); **Н.Й. Черниш** (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Т.Ф. Бірюкова** (Запорізький національний університет);

Т.В. Цимбал (Київський національний університет імені Тараса Шевченка);
Н.Г. Комих (Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара);
Н.О. Мазур (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне). Саме завдяки наполегливій праці цих викладачів зі своїми студентами став можливим цьогорічний науковий успіх молодих соціологів, який засвідчив залучення молодих талановитих людей до наукової спільноти соціологів.

Переможці конкурсу **Марія Проніна** і **Марія Шеденко** від імені всіх фіналістів висловили щирі подяки наставникам за їхню наполегливість у співпраці і членам галузевої конкурсної комісії за доброзичливу атмосферу наукової дискусії соціологів.

Підсумовуючи результати конкурсу, співголова галузевої конкурсної комісії, головний науковий співробітник Інституту соціології НАН України **А.О. Ручка** висловив захоплення молодими науковцями, які стали фіналістами конкурсу. Вчений визнав, що ще два роки тому він навіть уявити не міг, що фінали таких конкурсів можна успішно проводити в режимі відеоконференції. В українській соціології є майбутнє, адже молодь поповнює соціологічну спільноту України.

В.О. Скворець,
д-р філос. наук,
завідувач кафедри соціології,
Запорізький національний університет,
член оргкомітету Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт
зі спеціальності "Соціологія",
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, 69600, Україна,
email: skvorets.v.o@gmail.com,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7558-0773>

V.O. Skvorets,
Dr.Habil (Philosophy),
head of the department of sociology,
Zaporizhzhia National University,
member of the organizing committee of the
All-Ukrainian competition of student scientific papers in Sociology,
66, Zhukovskoho Str., Zaporizhzhia, 69600, Ukraine,
email: skvorets.v.o@gmail.com,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7558-0773>